

Presidentti Mauno Koiviston viimeinen matka kuvin

26.8.2017 0.00

Presidentti Mauno Koivisto siunattiin tänään Helsingissä. Seurasimme päivän tapahtumia ja loimme niistä kuvakoosteen. Julkaisemme myös päivän aikana pidettyjä puheita sitä mukaa, kun ne on pidetty. - Kuvat Raimo Granberg.

Tasavallan presidentti Sauli Niistö:

Suuri suomalainen on poistunut keskuudestamme. Mauno Henrik Koivisto, tasavaltamme yhdeksäs presidentti, on noussut ajasta iäisytyteen. Hän lähti, mutta on yhä lähellämme. Ajatuksineen, tapoineen, arvoineen ja periaatteineen; hän on läsnä.

Muistella nyt tässä häntä; on kuin onnistuneen Suomen tarina samalla liikkuisi kuvina silmien editse.

Presidentti Koiviston ainutlaatuisuus ei ollut siinä, että hän tunsi kansan, vaan siinä, että kansa tunsi hänet. Kansa tunsi; tunnisti, vaikka hänen sanomaansa toisinaan kuvattiin vaikeaselkoiseksi tai tulkinnanvaraiseksi. Kansa oli viisas tulkki.

Pohdiskелеva, fundeeraava tapa lähestyä asioita toi tavallisen kansalaisen lähelle valtiomiestä, lähemmäs kuin Suomen historiassa kenties koskaan aiemmin oli koettu. Mauno Koiviston ytimekkäät ja analyttisen terävät, kuin usein myös humoristisen lämpimät tokaisut jäivät osaksi suomalaisuutta. Ne kuvastavat ajattelua, periaatteita ja arvoja, jotka yhä vaikuttavat teoissamme ja toiminnassamme.

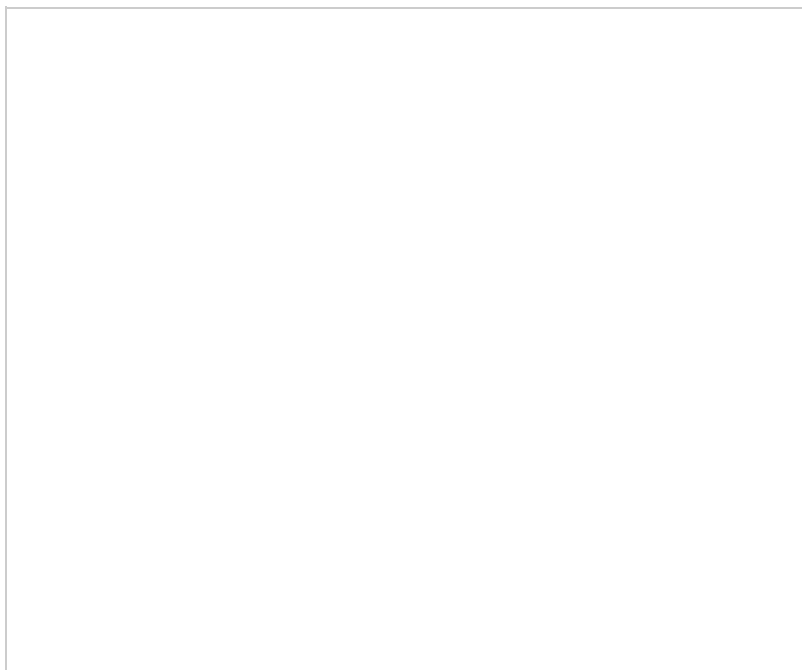
Tällaista vaikutusta omaan kansaansa voi vahvistaa vain henkilö, joka ei ole pelkästään suuri valtiomies, vaan myös ja ennen kaikkea suuri ihminen.

* * *

Työ, opinsaanti ja luottamus ovat suomalaisen menestyksen ja hyvinvoinnin kulmakiviä. Mauno Koivistolla oli vahva omakohtaisen esimerkin antinsa kussakin.

Hänen elämässään työn eetos kirkastui vertaansa vailla olevaksi monipuoliseksi uraksi, niin kirvesmiehestä satamatyökonttorin hoitajaksi, kansankoulunopettajasta Suomen Pankin pääjohtajaksi kuin valtiovarainministeristä pääministeriksi sekä lopulta tasavallan presidentiksi.

Näissä tomissaan Koivisto tuli tuntemaan kaikilla tasoilla

suomalaista työelämää ja suomalaisen työntekijän. Kenties hän havaitsi, etteivät ihmisten vuorovaikutuksen lainalaisuudet kovinkaan paljon poikkea, oltiinpa rakennuksella haalareissa tai hallitusten pöydissä puku päällä.

Rinnan työnteon Koivisto oli aikuisopiskelija: Ylioppilaaksi tulon jälkeen maisteriksi ja lopulta tohtoriksi. Lahjakkuutta se vaati, mutta myös tiedonjanoa ja vahvaa tahtoa oppia ja osata uutta. Tänä päivänä puhumme paljon elinikäisestä oppimisesta ja aikuiskoulutuksesta; Mauno Koivisto tiesi ne jo vuosikymmeniä sitten.

Puhuessaan Euroopan parlamentin istunnossa vuonna 1993 hän kuvasi: "Me suomalaiset olemme vakavaa väkeä. Olemme vähäpuheista väkeä. Mutta epäilystä ei pitäisi olla siitä, että pidämme tavallisesti sanamme."

Tämä on upea ilmaisu, osoitettu puheliaammalle väelle.

Monimietteenkin, kun tarkkaan lukee. Mutta sanoma on selvä: Luottamus on A ja O, meille, ja myös teille.

Mauno Koivisto itse oli aina luottanut. Hän ei epäröinyt ryhtyä vapaaehtoisena väestönsuojeluun ja saman tien rintamalle taisteluun luottamuksensa puolesta.

1

Siitä ajasta hän kertoi kirjeessään: "Kun on ollut mukana pelissä, jossa oma henki on panoksena, niin kaikki muut pelit ovat sen kokemuksen jälkeensä pieniä."

Myöhemmin, politiikan kiivaassa 1980-luvun vaihteen pelissä hän joutui luottamaan siihen, että häneen luotetaan. Luotti oikein, luotettiin.

***

"Joskus on keskusteltu siitä, monesko tasavalta ja kenen tasavalta meillä kulloinkin on menossa. Minusta meillä on se sama tasavalta, joka syntyi vuonna 1917 ja joka järjestyi nykymuotoonsa vuonna 1919." Näin Mauno Koivisto kirjoitti vuonna 1995 muistelmateoksensa lähes viimeisillä riveillä.

Tätä asiaa voi kyllä arvioida toisellakin tavalla.

Pääministerinä Koivisto joutui kovan paikan eteen vuonna 1981, jolloin hänen johtamaansa hallitusta kammettiin syrjään. Hän totesi tuolloin: "Hallituksella on aikaa niin paljon kuin eduskunta sitä hallitukselle suo." Ei siis ollut mitään eduskuntaa ohittavaa valtaa.

Presidenttinä Mauno Koivisto oikeastaan jatkoi samaa teemaa: presidentin valtaoikeuksia kavennettiin ja eduskunnan valtaa, parlamentarismia kautta, vahvistettiin. Eikä edes hallituksia muodostettaessa taustalla enää ollut nomenklatuuran haamua. Koiviston linja kiteytyy hänen omassa lausumassaan: "Minusta on turvallisinta, että pyramidi on kannallansa eikä kärjellensä: on parempi, että kovin suurta valtaa ei ole yksissä käsissä, on parempi, että valtakunnan suuriin ratkaisuihin tarvitaan myös useamman kuin yhden henkilön kanta."

Koiviston tasavalta oli siis ainakin toisenlainen tasavalta. Eikä sellainenkaan ajatus, että silloin alkoi Suomen toinen tasavalta, ole ollenkaan kaukana.

***

Mauno Koivisto asettui ulkopoliittikan johtoon kylmän sodan taas kiristyessä. Vakaa harkinta ja hillitty viisaus olivat siinä tilanteessa hänen välineensä. Ei ollut mitään syytä keksiä ulkopoliittikan linjaa uudelleen, kun perinteinen linja jätti riittävästi tilaa joustavaan soveltamiseen.

Vaikeitten vuosien saldoa nähtiin, kun Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton johtajat valitsivat Helsingin kohtaamispaikakseen. Kun tapahtumat vyöryivät ja väylä aukesi 1990-luvun alussa, Koivisto ei epäröinyt sille astua. Koiviston kauden lopputulema oli, että Suomi oli tiiviisti Euroopassa ja lännessä säilyttäen samalla tasapainoiset sekä tasavertaiset suhteet itään. Siitä on ollut hyvä jatkaa.

***

Yli 50 000 suomalaista jätti Mauno Koiviston surukirjoihin viimeisen tervehdyksensä. Eräs niistä kuuluu: "Ylhäällä, alhaalla, sivuilla, edessä ja takana eilen, tänään, huomenna on hyvä turvaverkko. Kiitos Jumalalle ja Teille sen eheänä pitämisestä."

Nämä koskettavat ja kunnioittavat tervehdykset kertovat arvostuksesta, myös kaipauksesta, ja monet myös omakohtaisesta tapaamisesta.

Mauno Koivistosta on paljon tarinoita, joissa usein on opetus. Kerrotaan, että Tähtelään satoi runsas lumi. Avulias turvamies tarttui lumikolaan, kunnes isäntä tuli paikalle, otti ohjat ja kolan: "Tämä on minun lumeni!" Niin, tuli sitten taivaalta tai maasta, isompaa tai pienempää: minä hoidan tonttini, olipa mitä tahansa – sitä hän siinä sanottiin.

Lähempänä häntä kuin aiemmin, Kultarannassa muutama vuosi sitten, Koiviston kanssa seurassimme katsomossa lentopallo-ottelua, jossa hänen seniorijoukkueensa kohtasi Raision veteraaneja. "Olis sittenki pitänyt ottaa ne pelikampeet mukaan", sanoi Mauno aina jos oma porukka tuntui olevan alakynnessä. Hänellä oli palavaa halua olla kentällä kuin kentällä antamassa osansa ja vaikuttamassa. Mutta tämän kaiken yli tulee "ME". 2

"Me", on jatkuvasti toistuva pronomini Mauno Koiviston muistelmakirjassa. Me, se on Tellervo ja hän, kokevat yhdessä arkipäivää, tekevät yhdessä työtä ja väliin fundeeraavat toisilleen.

Joskus ovat eri mieltä ja se päättyy heti, kun lopettaa olemasta eri mieltä Tellervon kanssa.

On suurmiehiä ja on suurnaisia. Yhdessä uskomattoman suuria. Ei heitä mikään erota.

***

Koko Suomi muistaa tänään presidentti Koivistoa ja hänen elämäntyötään syvää kunnioitusta ja kiitollisuutta tuntien sekä hänen läheistensä suruun osaa ottaen.

Piispa Eero Huovinen:

Kunnioitettu ja rakas Tellervo Koivisto,
Rakkaat Assi ja Heikki,

Hyvät Mauno Koiviston läheiset, ystävät ja työtoverit

Olemme saattamassa viimeiselle maalliselle matkalle rakasta puolisoa ja isää, suomalaista miestä ja tasavaltamme yhdeksättä presidenttiä. Kaipaus ja suru täyttävät mielemme, mutta tunnemme myös syvää kiitollisuutta kaikkea sitä hyvää kohtaan, mitä Mauno Koiviston kautta olemme saaneet.

Olemme tässä kirkossa koolla yhdessä koko Suomen kansan kanssa. Vanhan rukouksen sanoin voimme sanoa: "Sinun käsiisi minä uskon henkeni. Herra, sinä lunastat minut vapaaksi, sinä uskollinen Jumala." Luottamus kaikkivaltiaaseen ja armolliseen Jumalaan olkoon meidän turvamme ja lohdutuksemme.

Psalmi 90: 1-6, 12

Herra, sinä olet meidän turvamme polvesta polveen. Jo ennen kuin vuoret syntyivät, ennen kuin maa ja maanpiiri saivat alkunsa, sinä olit. Jumala, ajasta aikaan sinä olet. Sinä annat ihmisten tulla maaksi jälleen ja sanot: "Palatkaa tomuun, Aadamin lapset." Tuhat vuotta on sinulle kuin yksi päivä, kuin eilinen päivä, mailleen mennyt, kuin öinen vartiohetki. Me katoamme kuin uni aamun tullen, kuin ruoho, joka hetken kukoistaa, joka vielä aamulla viheriöi mutta illaksi kuivuu ja kuihtuu pois. Opetä meille, miten lyhyt on aikamme, että saisimme viisaan sydämen.

Rukous

Allsmäktige Gud, käre himmelske Fader. Genom din Sons lidande och segerrika uppståndelse har du öppnat vägen till det eviga livet. Hjälp oss att frimodigt söka tröst hos honom. Vi prisar dig redan nu och skall en gång få prisa dig i din härlighet. Hör oss för vår Herres Jesu Kristi skull, han som med dig och den heliga Anden lever och regerar i evighet. Amen.

Kuorolaulu, Sydämeni laulu

Raamatunlukua

2. Kor. 5:1-5

Vi vet att då det tält / som är vår jordiska boning rivs ner / har Gud en byggnad åt oss i himlen, en evig boning / som inte är gjord av människohand. Medan vi är här / ropar vi av längtan / efter att få ikläda oss vår himmelska boning. Ty har vi väl klätt oss i den / skall vi inte stå där nakna. Vi som ännu bor i tältet / ropar i vårt betryck; vi vill ju inte bli avklädda, vi vill bli påklädda, så att det som är dödligt uppslukas av livet. Gud har själv skapat oss just för detta, och som en borgen har han gett oss Anden.

Joh. 14:1-6

Jeesus sanoo: "Älköön sydämenne olko levoton. Uskokaa Jumalaan ja uskokaa minuun. Minun Isäni kodissa on monta huonetta – enhän minä muuten sanoisi, että menen valmistamaan teille asuinsijan. Minä menen valmistamaan teille sijaa mutta tulen sitten takaisin ja noudan teidät luokseni, jotta saisitte olla siellä missä minä olen. Te tiedätte kyllä tien sinne minne minä menen."

Tuomas sanoi hänelle: "Herra, emme me tiedä, minne sinä menet. Kuinka voisimme tuntea tien?" Jeesus vastasi: "Minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani."

Siunauspuhe

Rakas saattoväki

Mauno Koiviston yksi persoonallinen piirre olivat hänen suuret kätensä. Rohkenen uskoa, että lukuisat suomalaiset ovat kiinnittäneet katseensa Koiviston kookkaisiin kämmeniin.

Satavuotiaan ja itsenäisen Suomen historiaan Mauno Koivisto ehti jättää syviä kädenjälkiä.

Mauno Koiviston kädet olivat rauhan kädet. Silloinkin, kun isänmaata piti sodassa puolustaa, hän halusi toimia sovinnollisen tulevaisuuden puolesta. Monien tuntemattomien sotilaiden keskellä Mauno Koivisto on ollut suomalaisille "tunnettu sotilas", esimerkiksi veteraani. Vielä tämän vuoden puolella, kun tutut lentopallomiehet kävivät tervehtimässä presidenttiä, hän muisteli tapahtumaa Törnin osastossa. Oli saatu kaksi venäläistä vankia, joiden saattaminen selustaan määrättiin Mauno Koiviston tehtäväksi. Kun vangit ja saattaja kulkivat etulinjasta taaksepäin, vastaan tuli suomalaisia sotilaita, jotka Koiviston kertoman mukaan alkoivat "kolhia" vankeja. Koivisto suuttui omiin maanmiehiinsä, nosti kätensä ja sanoi: "Älkää koskeko näihin miehiin, he ovat minun vankejeni, he ovat minun veljiäni."

Kun rauha sitten koitti, Mauno Koiviston kädet saivat uusia tehtäviä. Alkoi maan uudelleenrakentaminen. Satamamies halusi opiskelemaan. Käsillään hän käänsi oppikirjojen sivuja, luki ja svenytyi. Nimimerkki Puumies kirjoitti pakinoita ja osallistui työolojen

oikeudenmukaiseen kehittämiseen. Timpurin käsistä tuli vaikuttajan ja tohtorin kädet. Kätten työt ja ajatuksen työt toimivat vuorovaikutuksessa keskenään. Myöhemmin Tähtelässä ja Kultarannassa käännettiin kiviä ja fundeerattiin maailmanmenoa. Lähes seitsemänkymmentä vuotta sitten Mauno Koiviston elämässä alkoi uusi ja ratkaiseva luku, kun hän tarttui Tellervo Kankaanrannan käteen ja pujotti sormuksen puolisonsa sormeen. Syvä kiintymys, keskinäinen sitoutuneisuus ja kunnioitava rakkaus sävyttivät elämää niin myötä- kuin vastamäissä – tänään tiedämme, että aina kuolemaan asti. Puolisot olivat toisilleen maailman tärkeimmät ihmiset. Heidän liittonsa on voinut olla esikuvana monelle suomalaiselle avioliitolle. Rakkaus oli arkista ja arvostavaa, huumorin sävyttämää, eleeöntä.

Koiviston perheen historiassa isän kädet saivat uuden tehtävän, kun odotettu ja rakastettu Assi-tytär syntyi. Sen aikaisista tavoista poiketen isä nousi yöllä ensimmäisenä pitämään huolta tyttärestään ja otti hänet varmoihin ja turvalliisiin käsiinsä. Valokuvat isästä ja pienestä tyttärestä ovat puhuttelevia.

Under sina presidentär blev Mauno Koivisto intresserad av segling. I båten måste man med ena handen sköta seglen. Man måste kunna både ge efter och dra åt. Den andra handen måste hålla hårt om rodet.

Var seglingskonsten karaktärisk också för det sätt som Koivisto skötte fosterlandet? Man måste veta när man skulle ge efter och när man skulle dra åt. Kaptenen avslöjade inte alltid sina planer för alla passagerare ombord. Men senare har man sett djupa spår efter hans händers verk, planerade och genomförda på ett ansvarsfullt sätt. De stora händerna har hållit ett fast grepp om skutan Finlands roder.

Mauno Koivisto innostui presidenttivuosinaan purjehduksesta. Veneessä piti toisella kädellä huolehtia purjeista. Oli osattava sekä höllätä että kiristää. Toisen käden täytyi olla tiukasti kiinni peräsimessä.

Olivatko purjehdustaidot ominaisia myös sille tavalle, jolla Koivisto huolehti isänmaasta? Oli tiedettävä, milloin höllätään, milloin taas kiristetään. Kaikille laivan matkustajille kapteeni ei aina paljastanut kaavailujaan. Mutta jälkikäteen on nähty vahva kädenjälki, vastuullisesti suunniteltu ja toteutettu. Suuret kourat ovat olleet vahvasti kiinni Suomi-laivan peräsimessä.

Käsillään Mauno Koivisto pärjäsi monenlaisissa kädenväännöissä. Lentopallossa pitkä mies hallitsi oikean käden syötöillä ja verkkolyönneillä. Sekä pelin että politiikan filosofiaan kuului taito tarkkailla ottelukumppaneita, kunnioittaa heitä, mutta myös pyrkiä arvaamaan seuraavat siirrot.

Muodolliset kättelyt Koivisto hoiti ripeästi. Joskus presidentin käsi tuntui ohjaavan rivissä olevia nopeasti eteenpäin. Mutta jos lähellä oli ihminen, joka tarvitsi tukea tai rohkaisua, maan isällä ei ollut kiire. Kädenhuiskaus oli rohkaiseva: "Kyllä se siitä."

Rakas saattoväki. Mauno Koivisto tiesi ja tunsikin nuoruudestaan alkaen sen, että elämässä kaikki ei ole ihmisen kädessä. Käytettävissä olevilla voimavaroilla pitää kyllä tehdä kaikki se, mihin pystyy. Velvollisuutta ja vastuuta ei sovi väistää. Silti jossakin tulee raja, jossa ihmisen mahdollisuudet loppuvat.

Mauno Koivistolle velvollisuuden hoitaminen merkitsi työtä, vaivannäköä, jopa uhrautumista. Mutta samaan aikaan hän toivoi ja uskoi, että on olemassa armon maailma, ehdottoman anteeksiantamuksen maailma. Käskyjen noudattaminen on ihmisen velvollisuus, mutta viime kädessä ihmisen turva on vain Jumalan armoissa. Meitä pappejakin hän ohjeisti muistamaan, että armon sanat ovat tärkeämmät kuin arvojen sanat.

Mauno Koiviston puhe- ja kirjoitustyyliin kuului halu välttää ylisanoja. Teksteistä piti karsia liioittelevat ilmaisut. Elleivät tavalliset sanat riittäneet, ylimääräisillä korostuksilla ei saavutettu yhtään parempaa. Myös oman sisäisen maailmansa kuvaamisessa Mauno Koivisto varoi ylisanoja ja tarpeettomia korostuksia. Omasta uskosta hän puhui harvoin ja silloinkin niukasti. Mutta virret ja virsien veisaaminen tarjosivat entiselle NMKY:n kuoromiehelle tilaisuuden. Auton takapenkillä adjutanttin kanssa ja sikariportaana miesten sairaalakäynnillä veisattiin virsiä. Ja aina Mauno Koivistolla oli ehdotus valmiina.

Kun tutut kaverit vielä tänä vuonna kävivät tervehdyskäynnillä ja kysyivät, mitä virsiä veisataan, vastaus oli valmis: "Sua kohti Herrani, sua kohti ain", siis niin sanottu Titanic-hymni. Kun kumppanit aloittivat virren liian alhaalta, Koivisto keskeytti ja korjasi sävellajin korkeammalle. Perinteitä kunnioitava mies piti itsestään selvänä, että virsi veisattiin nuoruudessa opituilla sanoilla, niillä, joilla mekin tämän hautaan siunaamisen päätämme.

Meidän tehtävämme ei ole miettiä, mitä lähimmäisen syvimässä sydämessä liikkuu. Vain Jumala tuntee sisimmän. Mauno Koivistolle oli tärkeää pitää kiinni elämän arvoituksellisuudesta, mutta myös paremmasta tulevaisuudesta. "Ellemme varmuudella tiedä, kuinka tulee käymään, olettakaamme, että kaikki käy hyvin."

Kära begravningsgäster. Vid denna jordfästning är det inte enbart fråga om Mauno Koivistos händer, utan i sista hand om Guds händer. Guds händer är starkare än de allra starkaste människohänder. Då våra egna händer blir trötta och orkeslösa kan

vi förtrösta oss på det evigas händer.

Rakas saattoväki. Tässä siunaustilaisuudessa ei ole kyse vain Mauno Koiviston käsistä, vaan viime kädessä Jumalan käsistä. Jumalan kädet ovat vahvemmat kuin kaikkein voimakkaimmatkin ihmiskädet. Silloin kun omat kädet väsyvät ja murtuvat, silloin voimme turvata iankaikkisiin käsivarsiin. Näin olemme tehneet jo alkuvirressä (VK 600), kun lauloimme: ”Annamme Isän käsiin elämämme. Hän itse meille rauhan valmistaa.” Näin myös poikakuoro lauloi Suomalaisessa rukouksessa (VK 584): ”Siunaa ja varjele meitä, Korkein, kädelläs.” Nyt myös vahvakätinen suomalainen mies voi lähteä viimeiselle maalliselle matkalle vanhan rukouksen turvin: ”Sinun käsiisi minä uskon henkeni. Herra, sinä lunastat minut vapaaksi, sinä uskollinen Jumala.”

Siunaaminen

Ylösnousseeseen Vapahtajaan Jeesuksen Kristukseen turvaten me nousemme nyt toimittamaan Mauno Henrik Koiviston hautaan siunaamisen.

Mauno Henrik Koivisto,

maasta sinä olet tullut,

maaksi sinun pitää jälleen tuleman

Vapahtajasi Jeesus Kristus on sinut viimeisenä päivänä herättävä.

Kuorolaulu, Veteraanin iltahuuto

Rukous

Kaikkivaltias Jumala, rakas taivaallinen Isä. Lahjoita Mauno Koivistolle iäinen rauhasi rakkaan Poikasi Jeesuksen Kristuksen tähden. Anna ikuisen valosi loistaa hänelle. Ole hänelle armollinen ja anna iankaikkinen elämä. Uskollinen Herra ja Vapahtaja, sinä olet lunastanut Mauno Koiviston pyhällä ja kalliilla verelläsi. Vie hänet sisälle Jumalan kirkkauteen ja pyhiesi joukkoon nimesi tähden. Armahda myös meitä ja johdata elämän tiellä, jotta matkamme päättyisi hyvin ja pääsisimme vanhurskaiden ylösnousemukseen. Tätä pyydämme rakkautesi tähden.

Isä meidän

Isä meidän, joka olet taivaissa. Pyhitetty olkoon sinun nimesi.

Tulkoon sinun valtakuntasi. Tapahtukoon sinun tahtosi, myös maan päällä niin kuin taivaassa. Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme. Ja anna meille meidän syntimme anteeksi, niin kuin mekin anteeksi annamme niille, jotka ovat meitä vastaan rikkoneet. Äläkä saata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta. Sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia iankaikkisesti. Aamen.

Herran siunaus

Herra siunatkoon teitä ja varjelkoon teitä.

Herra kirkastakoon kasvonsa teille

ja olkoon teille armollinen.

Herra kääntäköön kasvonsa teidän puoleenne

ja antakoon teille rauhan.

Isän ja + Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Aamen.

Virsi 396 (vanhat sanat)

Muistopuhe, Tasavallan presidentti

Kuorolaulu, Jean Sibelius, Finlandia

Päättösoitto, Narvan marssi

Pääministeri Juha Sipilä:

Kunnioitettu rouva Tellervo Koivisto, Mauno Koiviston omaiset,

Herra ja rouva Tasavallan Presidentti,

Saattoväki,

Mina Damer och Herrar,

Excellencies, Ladies and Gentlemen

Hyvät omaiset,

Tuoreesta kokemuksesta tiedän surun olevan hyvin

henkilökohtainen asia. Suhtaudumme kaikki siihen eri tavalla.

Erityisen tärkeää on päästä surun keskeltä vaiheeseen, jossa

voimme iloita yhdessä vietetyistä vuosista. Uskon teidän olevan

kiitollisia rakkaanne pitkästä ja antoisasta elämästä.

Mieltäni lämmitti, että toiveenne muistotilaisuudeksi oli nimenomaan

presidentti Koiviston muistoa kunnioittaen valoisa ja eteenpäin

katsova.

Arvoisat kuulijat,

Presidentti Mauno Henrik Koivisto kuoli Snellmanin päivänä,

suomalaisuuden päivänä. Samana vuonna, jona Suomi juhlii 100

vuoden ikäiseksi ehtinyttä itsenäisyyttään. Presidentti Koiviston

elämään tiivistyy itsenäisen Suomen historia.

President Mauno Henrik Koivisto avled på Snellmansdagen, som är

finsketens dag. Han avled samma år som Finland firar

hundraårsjubileet av sin självständighet. I president Koivistos liv

kristalliseras det självständiga Finlands historia.

Tänään Suomi on yksi maailman menestyneimmistä maista, mitattiin

menestystä sitten aineellisella vauraudella, koulutuksen laadulla,

onnellisuudella, hallinnon luotettavuudella tai ihmisoikeuksien

toteutumisella. Mauno Koivisto on ollut tässä menestystarinassa

sekä näkijä että tekijä.

Ihmisenä Mauno Koivisto toteutti suomalaisen unelman.

Työläisperheen lapsena hän kävi kansakoulun ja meni sen jälkeen

töihin. Talvisodan syttyessä hän hakeutui vain 16-vuotiaana sammuutusyksikköön. Jatkosodassa hän puolusti maata jo ase kädessä, viimeksi Lauri Törnin johtamassa 1. divisioonan jääkärikomppaniassa.

Kun aseet vaikenivat syyskuussa 1944, Koivisto kertoo juoksuhaudan reunalla pohtineensa, että täytyy olla jokin muu tapa hoitaa asioita kuin sotiminen. Näin hän tuli tiivistäneeksi rivisotilaana sen ulkopoliittikan linjan, jota Suomen kaikki presidentit ovat sotien jälkeen noudattaneet.

Sotien jälkeen Koivisto meni iltaoppikouluun ja sen jälkeen Turun yliopistoon, missä hän väitteli tohtoriksi vuonna 1956. Lahjakkuus ja määrätietoisuus veivät häntä aina vain vaativampiin tehtäviin, kaksi kertaa pääministeriksi ja lopulta tasavallan presidentiksi vuonna 1982. Mauno Koiviston elämä on suuri suomalainen kertomus.

Vaikka Mauno Koiviston presidenttikausi päättyi jo 23 vuotta sitten, hänen kädenjälkensä näkyy vahvana tämän päivän yhteiskunnallisessa elämässä.

Ulkopoliittikan johtajana hän luotsasi Suomen varmallalla kädellä kylmän sodan maailmasta Euroopan unioniin.

Sisäpolitiikassa hän edisti vakautta ja kehitystä kohti aitoa parlamentarismia. Hänen presidenttikaudellaan järjestettiin kolmet eduskuntavaalit, joiden jälkeen Koiviston nimittämät hallitukset istuivat koko vaalikauden. Tämä käytäntö on vakiintunut osaksi suomalaista parlamentarismia.

Kuulun poliittikkona eri polveen kuin Mauno Koivisto, joten jätän muistosanoihin tavallisesti kuuluvan luonnearvion piirtämisen hänet lähemmin tunteneille. Totean vain, että Koiviston kirjoittamat kirjat, hänen antamansa haastattelut ja muut julkiset esiintymiset sekä hänet kohdanneiden ihmisten kokemukset todistavat kaikki yhtäpitävästi, että Koivisto oli paitsi korkeasti oppinut myös sivistynyt ihminen sanan syvimmissä tarkoituksessa. Hän oli uskollinen omaksumilleen arvoille. Kodin hengellinen perintö kantoi läpi elämän.

Minulle Koivisto oli ainutlaatuinen yhdistelmä talouden ammattilaista ja ulkopoliittikan osaajaa. Näen edelleen silmissäni ne uutiskuvat lentopallon pelaamisesta, missä joukkueen keski-ikä oli niin korkea, että hirvitti. Silti passit osuivat kohdalleen ja iskut kenttään. För mig var Koivisto en unik kombination av ett ekonomiskt proffs och en utrikespolitisk expert. Jag ser fortfarande framför mina ögon nyhetsbilderna av volleybollspel, där lagets medelålder var skrämmande hög. Det oaktat träffade passningarna rätt och smasharna planen.

Koiviston ”fundeerausta” on pidetty joskus vaikeaselkoisena eivätkä kaikki aikalaiset tainneet sitä aina ymmärtääkään. Häneltä on jäänyt kuitenkin monia ytimekkäitä aforismeja. Siteeraan vapaasti muutamia, jotka olen itse havainnut kovin osuviksi:

”Ei pidä yliarvioida kansalaisten kiinnostusta politiikkaan mutta ei myöskään aliarvioida heidän poliittista arvostelukykyään.”

Tai

”Politiikka on aina väärää jostakin näkökulmasta.”

Ja edelleen:

”Asioilla on taipumus järjestyä.”

Näinhän se on.

Eräs Koivistoa pohdituttanut aihe oli yksilön vastuun ja yhteiskunnan vastuun välinen suhde. Tämä teema on edelleen ajankohtainen.

Koivisto lähestyi aihetta muun muassa taloudellisesti vaikeana aikana 1990-luvun alussa.

Presidentti Koivisto korosti, joskus jopa yleistä mielipidettä vastaan, ettei yksilö voinut kokonaan unohtaa omaa vastuuta itsestään. Hän ei halunnut ongelmien kohdatessa julistaa kansaa syyntakeettomaksi ja muistutti, miten tehottomaksi totaalinen yhteiskunta voi pahimmillaan mennä.

Nuukana miehenä hän myös kantoi huolta nykysukupolven halusta velkaantua tulevien kustannuksella, koska nämä eivät voi äänestää tässä ja nyt.

Se on tärkeä viesti myös tänä päivänä. Pitää muistaa, että on elämää meidän jälkeemme. Yhteiskunnallinen valta on aina lainassa, sitä pitää käyttää harkiten ja viisaasti.

Arvoisat kuulijat,

Presidentti Koiviston nuoruudessa suurin osa suomalaisista sai elantonsa metsistä ja pelloilta. 100-vuotias Suomi kurkottaa digitalisaatioon, robotteihin ja keinoälyyn. Koiviston ajattelu siitä, että elämässä on viisasta luottaa siihen, että kaikki menee hyvin, antaa meille tulevaisuususkoa ja rohkeutta tarttua muutoksen mahdollisuuksiin.

Muistakaamme ja tuntekaamme iloa hänen ainutlaatuisesta elämänskaarestaan ja siitä voimakkaasta jäljestä jonka hän meihin ja suomalaiseseen yhteiskuntaan jätti.

Olemme jättämässä jäähyväisiä. Presidentti Mauno Koivisto on poissa. Vaikka hänen myötään päättyy yksi aikakausi, hän elää sydämissämme pitkään. Presidentti Koivisto kulkee suomalaisen unelman airueena.

Entinen pääministeri Paavo Lipponen

Kunnioitettu rouva Tellervo Koivisto, Mauno Koiviston omaiset,
Herra Tasavallan Presidentti,
Arvoisa Pääministeri,
Saattoväki,
Mina Damer och Herrar,
Excellencies, Ladies and Gentlemen

Olemme saattaneet presidentti Mauno Koiviston viimeiseen leposijaansa. Suomen kansa on osoittanut häntä kohtaan suurta kunnioitusta tavalla, joka tuo mieleen presidentti Urho Kekkosen osakseen saaman arvostuksen.

Urho Kekkonen luotsasi Suomen läpi kylmän sodan vaikeimpien vaiheiden, hankkien maallemme liikkumatilaa osallistua länsimaiden yhteistyöhön. Hän toimi harkiten mutta päättäväisesti kun Suomen etu sitä vaati. Niin teki myös Mauno Koivisto: kun tuli aika asemoida Suomi kylmän sodan jälkeisessä maailmassa, hän teki historialliset päätökset epäröimättä.

Mitkä olivat ne kokemukset ja asiat, jotka pohjustivat Mauno Koiviston taivalta kohti presidenttiyttä?

Ensin oli hyvä koti, joka opetti kunnioittamaan työtä ja elämään vaatimattomasti. Kotoa hän sai syvän, omakohtaisen kristillisen uskon. Sitten tuli sota, taistelut etulinjassa, selviytyminen tuosta äärimmäisestä haasteesta.

Mietiskely, älyllinen uteliaisuus luonnehtivat Mauno Koivistoa nuoruudesta alkaen. Mahdollisuudet opiskella ja tutustua ulkomaihin olivat hänelle varmasti vapauttavia kokemuksia, joista hän oikeasti nautti. Valmistuessaan filosofian tohtoriksi 1957 Koivistosta oli kehittynyt intellektuelli, joka viihtyi sittemmin parhaiten ekonomisti-älymiesten ns. o-ryhmässä.

Mutta älkäämme unohtako avioliittoa Tellervo Kankaanrannan kanssa, jota ilman Mauno Koiviston tie olisi ehkä ollut toisenlainen. Me nuoremmat pariskunnat olemme saaneet Koivistoilta tuiki tarpeellista keskinäisen pärjäämisen mallia.

Työ Turun satamassa ja aatteellinen harrastus veivät Koiviston työväenliikkeeseen, ammattiyhdistysliikkeen ja sosialidemokratian pariin. Sodassa hän oli taistellut ulkoista uhkaa vastaan, sodan jälkeen oli torjuttava sisäinen vaara, joka oikeasti uhkasi demokratiaamme. Kun käytössä olivat kovat otteet, ei pitänyt jäädä vastaanottavalle puolelle.

1960-luvulla Mauno Koivisto antautui aatteelliseen keskusteluun silloisten radikaalien kanssa, sanoutuen irti romanttisesta vasemmistolaisuudesta, joka saattaisi johtaa anarkiaan. Laki ja järjestys, vakaat olot, olivat hänelle perustavan tärkeitä. Hän hylkäsi ääripäät, käyttääkseni nykyistä suosikkitermiä, mutta ei tekeytynyt ”tolkun ihmiseksi”, joka asemoi itsensä ääripäiden väliin ottamatta kantaa.

Ulkopoliittikka alkoi kiinnostaa Mauno Koivistoa yhä enemmän, varhainen venäjän kielen opiskelu siitä esimerkkinä. Hän ymmärsi Urho Kekkosen toimintaa ja vaikutti merkittävästi siihen, että SDP alkoi tukea Kekkosen ulkopoliittikkaa ja hakea Rafael Paasion johdolla toimivia puoluesuhteita Neuvostoliittoon.

Urho Kekkosen puolueettomuuspoliittinen maksiimi oli: ”Emme ole tuomareita vaan lääkäreitä”. Mauno Koivisto osasi kiteyttää ulkopoliittisen näkemyksensä yhtä ytimekkäällä tavalla.

Olin paikalla, kun pääministeri Koivisto kesällä 1980 otti Helsingissä vastaan ruotsalaisen lehtimiesvaltuuskunnan, jota johti naapurin ulkoministeriön silloinen valtiosihteeri Leif Leifland. Erään journalistivieraan kysymykseen, mikä on pääministerin mielestä tärkein ero Suomen ja Ruotsin ulkopoliittikan välillä, Koivisto vastasi: ”Suomi hakee ystävät läheltä ja viholliset kaukaa, kun taas Ruotsi tekee päinvastoin.”

De svenska gästerna förstod både saken och humören. Koivisto tyckte om det svenska språket, det finlandssveska samhället var honom nära. Hans relationer med Sveriges ledare var goda, i några fall även mycket varma.

Ruotsalaiset vieraat ymmärsivät sekä asian että huumorin. Mauno Koivisto harrasti ruotsin kieltä, suomenruotsalainen yhteisö oli hänelle läheinen. Hänen suhteensa Ruotsin johtoon olivat hyvät, monen kohdalla hyvin lämpimät.

Sen sain kokea ollessani syksyllä 1980 mukana pääministereiden Mauno Koiviston ja Thorbjörn Fälldinin kalastusretkellä Ruotsin pohjoisimmalla tunturilla. Pääministereiden ystävyyttä ei häirinnyt se, että Fälldin pyydysti kaikki kalat.

Hyvät Naiset ja Herrat,

Mauno Koiviston poliittisen uran aikana Suomi koki kaksi suurta murrosta: sisäpoliittisen ja ulkopoliittisen.

Toisen hallituksensa aikana Koivisto joutui uuteen selviytymistaisteluun. Olisiko hänestä edes pääministeriksi, presidentistä puhumattakaan, epäiltiin niin edessä kuin takana. Noiden muutaman vuoden aika, kun välistä tuntui, ettei tästä tule mitään, pääministerillä oli eri vaiheissa aina oma ilmaisunsa tilanteesta:

”Kun myllyyn menee, tulee jauhoiksi”;

”Kriisi hallituksessa, ei hallituskriisi”;

”Hallitus on jotenkin klonksunut ja kaikki isot asiat ovat tulleet ratkaistuiksi”;

”Kyllä se siitä”, voisi sopia terveisiksi nykyiselle hallitukselle.

Turkulainen puhetapa vain paransi uskottavuutta. Jos olisin pääministerinä yrittänyt käyttää savolaisia sanontoja, millaistahan palaute olisi palaute ollut.

Siirtyminen Kekkosen ajasta Koiviston aikaan 1982 tapahtui lopulta hyvässä kansanvaltaisessa järjestyksessä. Me elämme perusteiltaan silloin alkanutta uutta, terveen parlamentarismia aikaa. Hallituksessa vaihtelevat eri puolueet, eikä mikään niistä ole itseoikeutettu.

Toisessa, ulkoisessa murrosvaiheessa, kylmän sodan päättyessä, presidentti Mauno Koivisto teki syksyllä 1991 päätökset Euroopan yhteisöjen jäsenyyden hakemisesta sekä yya-sopimuksesta luopumisesta hetkellä, jolloin Suomen edut vaativat nopeita ratkaisuja. Samalla hän huolehti ulkopoliittikkamme jatkuvuudesta. Vuosi 1991 ei ollut Suomelle vuosi nolla. Emme tulleet ulos kylmästä, vaan menimme Euroopan unioniin pää pystyssä, yhtä hyvänä länsimaana kuin kaikki muutkin länsiyhteisössä. Hyvien naapurisuhteiden turvin tapahtuneesta matkasta määräsatamaan saamme kiittää suuria presidenttejämme Paasikiveä, Kekosta ja Koivistoa.

Hyvät Kuulijat,

Mauno Koivistossa yhdistyivät aristokraattinen arvokkuus, rento esiintyminen, joskus ilkkurinenkin huumori. Lentopallo ja maa- ja metsätaloustyöt Tähtelässä olivat hänelle elinehto. Tähtelän isäntää parempaa maatalouspolitiikan asiantuntijaa ei maassamme ollut. Lentopalloa Mauno Koiviston piti pelata joka paikassa missä vain oli tilaisuus. Dubrovnikissa Jugoslavian vierailulla 1980, kun valmistauduttiin lentopallo-otteluun paikallisen naisten joukkueen kanssa, hän opetti minulle lämmittelyssä syötön vastaanottoa. Saatua käteni jotenkin vastaanottoasentoon Koivisto tokaisi: ”Oppivainen mukula!” Se oli paras tunnustus jonka häneltä sain.

Mauno Koivistossa toteutui suomalainen unelma ja se koitui isänmaan hyväksi. Hän saattoi vaikuttaa etäiseltä, mutta hänet koettiin jokaiselle läheiseksi.

Platon loi idean filosofi -kuninkaasta, joka olisi samanaikaisesti sekä viisas että kykenisi hallitsemaan intohimojaan vallankäytössä.

Sellaista hallitsijaa Platon ei löytänyt Kreikan vaikutuspiiristä. Meidän aikanamme Mauno Koivisto vastaa tietämistäni valtiomiehistä parhaiten tuota saavuttamatonta viisauden ideaalia.

Machiavelli definierade politik som maktkamp på rösternas marknad, där det det ger en fördel om man kan verka dygdig. Det kan även hända, att den som blir vald, är dygdig.

Machiavelli määritteli politiikan taisteluksi vallasta äänten markkinoilla, jolloin on edullista näyttää hyveelliseltä. Joskus voi käydä niinkin, Machiavelli jatkoi, että se, joka valitaan, on hyveellinen.

Kun tänään ajattelemme kaipauksella Mauno Koivistoa, olemme hyvällä mielellä siitä, mitä hän oli ja mitä hän teki isänmaan hyväksi